

[Peter Brixtofte]

ligt om morgenen og kommer sent hjem uden at have noget at gøre med deres børn? Er det ikke et samfund, der i høj grad mangler livskvalitet, og havde vi ikke i disse år mulighed for at give den enkelte familie en større grad af valgfrihed, så man kunne tilrettelægge tilværelsen sådan, at man i visse perioder af sin tilværelse havde mere tid til at være sammen med sine børn – og måske i andre perioder med sin ægtefælle, sine forældre, eller hvem det nu kunne være – hvis man fik økonomisk mulighed for at bruge denne valgfrihed?

Én ting er, at der kan være valgfrihed i forhold til, om man kan få pengene selv eller vælge et offentligt daginstitutionstilbud. I dag betales i hvert fald i de fleste kommuner 70 pct. eller mere af det offentlige; det vil sige, at de, der vælger det, får et meget, meget stort offentligt tilskud til børnepasning, mens de, der selv passer deres børn, ikke får en krone, og det er en uretfærdighed. Hvis man skulle have egentlig valgfrihed, skulle man give de enkelte forældre det samme beløb, så de enten kunne købe ydelsen hos det offentlige eller kunne klare sig selv. Det må være endemålet for at opnå valgfrihed for borgerne.

Det er én ting, men en anden ting er, om man – hvis man ikke kan klare det selv – skal have adgang til at oprette private institutioner, private skoler og private hospitaler som konkurrence til de offentlige tilbud. Det er en meget væsentlig del af valgfriheden, at de tilskud, der gives, også kan gives til private løsninger. Jeg er slet ikke i tvivl om, at det er en god ting, at der i enhver kommune er en privat skole, for det er med til at vi får kommunale skoler af en langt højere kvalitet. Det er sundt og godt med konkurrence; det er noget, som giver en bedre kvalitet af de offentlige ydelser, det giver et højere serviceniveau.

Når det er sagt, vil jeg sige, at vi også har brug for offentlige tilbud. Vi har brug for, at den offentlige sektor kommer med tilbud af en høj kvalitet på alle disse områder. Vi ønsker os ikke, at det offentlige er væk, når valgfriheden er gennemført; vi ønsker blot alternativer til de offentlige tilbud og konkurrence mellem de offentlige tilbud indbyrdes.

I den forbindelse vil jeg gerne citere tidligere folketingsmedlem Aksel Larsen, der til sine egne engang sagde: Man skal ikke løfte fanen så højt, at benene ikke kan nå jorden. Det sam-

me gælder selvfølgelig os liberale, når vi skal liberalisere den offentlige sektor; vi skal heller ikke løfte fanen så højt, at benene ikke kan nå jorden. Der er naturligvis en række praktiske omstændigheder, som begrænser det princip, at man skal have et frit valg. Det er der også i vidt omfang taget højde for, bl.a. i bemærkningerne i den glimrende redegørelse om, at den modtagende institution skal kunne sige nej. Det er ikke sådan, at man bare selv kan vælge en skole, og at skolen så skal modtage en ekstra elev, selv om skolen er overbelagt i forvejen. Den modtagende institution – skole, daginstitution el.lign. – skal have lov til at sige nej, således at der er en valgfrihed for begge parter.

Også efter de gældende regler, hvor der kan være skolefrihed i en enkelt kommune, er det oplagt, at hvis alle eleverne lige pludselig vælger en bestemt skole, fordi de har hørt, at det er den bedste, så er der jo en fysisk overgrænse for, hvor mange der kan være på den skole, og så kan man ikke lukke de andre skoler. Derfor har man nok valgfrihed, men det må være valgfrihed inden for visse fysiske grænser. Det kan ikke rigtig være anderledes i praksis. Man kan ikke udvide den ene skole det ene år og lukke de andre og så to år efter åbne en igen osv. Derfor må vi erkende, at i virkelighedens verden kan vi have et friere valg, men ikke et helt frit valg.

Vi må også erkende, at der er større risiko for at få en fysisk overkapacitet, jo mere frihed der er til at vælge. Når vi når frem til de rigtige løsninger, må vi sikre os, at det ikke fører til overkapacitet, for det vil føre til større offentlige udgifter.

Jeg anser det for en menneskeret, at der er pladsgaranti til daginstitution i hver eneste kommune, sådan at der er et tilbud til alle; det er ganske væsentligt. Man skal have det nødvendige antal pladser, sådan er det. Men det er oplagt, at der er en fysisk overgrænse for, hvor mange der kan være i en institution, og hvis alle ønsker én bestemt institution, må man måske tage den næstbedste eller den tredjebedste af de pladser, man ønsker sig. Det skulle selvfølgelig nødvendigvis være sådan, at det frie valg ledte til overfyldte institutioner og halvtomme institutioner. Det er her, vi har et dilemma i de kommunalbestyrelser, der skal føre disse principper ud i livet.